

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ ТА АВТОРСЬКИХ СЛІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Будь-яка мова завжди знаходиться в процесі сталого розвитку. З тієї чи іншої причини в ній виникають нові слова, які ми називаємо неологізмами. Неологізм — це слово або мовний зворот, що створений для вираження нового поняття. Існують різні класифікації неологізмів за різними критеріями, але нас цікавлять саме авторські мовні новоутворення. Коли письменник не може підібрати звичне чи пересічне слово, він створює нові слова. Таким чином з'являються авторські неологізми. Тобто, неологізм — це новоутворене слово або вираз, який виник для називання нових явищ та понять або з естетичною метою. Авторський неологізм — це індивідуальний мовний новотвір, специфічний для творчості конкретного автора.

Безперечно, неологізми та авторські слова у художньому тексті створюють особливі виклики для перекладача, оскільки вони часто є продуктом мовної гри, словотворення або культурної специфіки. Переклад неологізмів вимагає високого рівня майстерності в передачі мовної гри та асоціативного мислення. [4]

Дослідник теорії перекладу Ігор Бик розрізняє наступні способи перекладу, які доцільно використовувати і під час перекладу неологізмів, а саме: 1) еквівалент; 2) аналог; 3) пояснювальний або описовий переклад. [1]

До основних способів перекладу такої лексики Пітер Ньюмарк та Мона Бейкер відносять наступні: калька, транскрипція, описовий переклад, адаптація, транслітерація, інновація. [4], [3]

Дослідники також наголошують, що «коли йдеться про значення нестандартних одиниць в оригіналі, що перекладається, і про передачу їх певними одиницями мови, на яку перекладається текст, звичайно не можна не зважати на контекст, в якому вони є в оригіналі і повинні бути в перекладі». [2]

Так, наприклад, дуже багато неологізмів, особливо авторських, містить роман авторки Джоан Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь»:

«*You're a wizard, Harry.*» — «*I'm a what?*» — «*A wizard, o' course. An' a thumpin' good'un, I'd say, once yeh've been trained up a bit. An' a Muggle like you wouldn't have stood a chance.*» (1)

Порівняємо оригінальні речення з їх перекладом на українську мову, який виконав Віктор Морозов.

— *Ти — чарівник, Гаррі.* — *Що я таке?* — *Ти — чарівник, звісно. І, гадаю, ще й добрий чарівник. Ще трохи повчишся — і все буде гаразд. А магл у твоїй шкурі й шансу б не мав.*(2)

Слово «muggle» — це авторський неологізм, який позначає «немагічну особу». Перекладач в даному випадку використав транскрипцію «магл», при цьому він зберіг стилістичну та звукову специфіку оригіналу.

В оригінальному реченні: «*The Dark Mark,*» *he said, pointing to the sky. «It's his mark, Voldemort's mark. It means **Death Eaters** are close by.*» (1) (переклад: *Темна Мітка, — пояснив він, показуючи в небо. — Це його знак. Знак Волдеморта. Це означає, що **Смертежери** десь близько.* (2)) є складний

неологізм з моторошним змістом *Death Eaters*. Його було перекладено як «Смертежер», шляхом компресивного калькування: «*death*» → «смерть», «*eater*» → «жерти», що передає жорстокість і культ насильства.

В уривку «*What are they?*» *Harry asked Ron, who had followed him out onto the grass. «Thestrals,» said Luna, turning to look at Harry. «They're quite gentle, really... but people avoid them because they're a bit... different.»* і його перекладі «— Що це? — запитав Гаррі у Рона, який теж вийшов на траву. — **Тестрали**, — відповіла Луна, повертаючись до Гаррі. — Насправді вони лагідні... Але люди їх бояться, бо вони... ну... незвичні.», є авторський неологізм *Thestral*. Він позначає вигадану істоту. В перекладі ця одиниця була відтворена за допомогою транскрипції, яка передає звучання, зберігає «інакомовність» та відповідну магичну атмосферу.

Отже, як бачимо, в даному творі неологізми є стилістично важливими елементами, бо вони створюють світ магії. Перекладачеві потрібно або зберегти новизну неологізму (застосовуючи транскрипцію, кальку), або адаптувати його значення до цільової культури. Віктор Морозов демонструє переважно збереження авторських новотворів, використовуючи транскрипцію або креативне калькування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бик І. С. Теорія і практика перекладу III-IV (англійська мова). URL: <https://intrel.lnu.edu.ua/course/teoriya-i-praktyka-perekladu>.
2. Низенко Я., Григоренко Н. Основні труднощі адекватного перекладу нестандартної лексики англійської мови. URL: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2012/Philologia/6_111668.doc.htm.
3. Baker Mona. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge. 2011
4. Newmark Peter. A Textbook of Translation. Prentice Hall. 1988.

Фактичний матеріал:

1. Rowling, J. K. Harry Potter and the Philosopher's Stone. — London: Bloomsbury, 1997. — 223 p.
2. Ролінг, Дж. К. Серія книг про Гаррі Поттера / пер. з англ. В. Морозов. — Львів: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002–2007.